

IRKÇILIK VE YABANCI DÜŞMANLIĞINA KARŞI DÜNYAYA ÇAĞRI*

Bismillahirrahmanirrahim

“Ey insanlar, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi halklara ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz Allah katında en üstün (kerim) olanınız (ırk ya da soyca değil) takvaca en ileride olanınızdır. Şüphesiz Allah, bilendir, haberdar olandır.”¹

“Ey iman edenler! Allah için adaleti gerçekleştirin ve buna siz şahitlik edin. Bir topluluğa karşı içinizde beslediğiniz kin ve öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Âdil olun, takvaya en uygun hareket budur. Allah’a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.”²

“Eğer Allah’ın, insanların kimini kimiyle savunması olmasaydı, içlerinde Allah’ın adı çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler muhakkak yerle bir edilirdi. Allah kendi (dini)ne yardım edenlere kesin olarak yardım eder. Şüphesiz Allah, güçlü olandır, aziz olandır.”³

“Ve öyle bir fitneden sakının ki, içinizden yalnızca zulüm yapanlara dokunmakla kalmaz. Ve bilin ki, Allah’ın cezası şiddetlidir.”⁴

“Yabancıya haksızlık ve baskı yapmayacaksınız. Çünkü siz de Mısır’da yabancıydınız.”⁵

“Bırakın kendi seçeceği yerde, beğendiği bir kentte aranızda yaşasın. Ona baskı yapmayacaksınız.”⁶

“Ne mutlu adalete uyanlara, sürekli doğru olanı yapanlara!”⁷

“Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Siz nanenin, anasonun ve kimyonun ondallığını verirsiniz de, Kutsal Yasa’nın daha önemli yönleri olan adalet, merhamet ve sadakati ihmal edersiniz. Ondalık vermeyi ihmal etmeden esas bunları yerine getirmeniz gerekirdi.”⁸

“Bu, Yeşaya peygamber aracılığıyla bildirilen şu sözün yerine gelmesi için oldu: İşte, benim seçtiğim kulum, canımın hoşnut olduğu sevgili kulum. Ruhumu onun üzerine koyacağım, o da adaleti uluslara ilan edecek. Çekişip bağırmayacak, yollarda kimse onun sesini duymayacak. Ezilmiş kamışı kırmayacak, tüten fitili söndürmeyecek ve sonunda adaleti zafere ulaştıracak.”⁹

Saygıdeğer dinî liderler,

Öncelikle hepinizi ortak medeniyet havzamızda barışın, esenliğin ve birlikte yaşamının asırlarca başkentliğini yapmış İstanbul’da, Allah’ın selamıyla selamlıyorum. Selam; barışı, esenliği ve huzuru bekleyen tüm kardeşlerimizin üzerine olsun. Bugün İstanbul’da

kadim zamanlardan beri birlikte var olan üç ilahi dinin önde gelen dinî liderlerini bir araya getiren önemli bir toplantı için buradayız.

Bu toplantı, alışık olduğumuz üzere birbirimizi tanımak ve birbirimize güzel temennilerde bulunmak için bir araya gelinen diyalog toplantılarından birisi değildir. Bu toplantı ilahiyat üzerine, önemli dinî figürlerimiz üzerine, rahat koltuklarımızda felsefi-teolojik tartışmalar yaptığımız bir toplantı da olmamalıdır.

Burada, sadece kendi dinlerimizi değil ama bütün dinleri ve insanlığı doğrudan, özünden ilgilendiren bir konu için, hak ve hukukun, adaletin ikame edilmesi ve yüceltilmesi için, birbirimiz için daha güvenli hayat alanları oluşturmak için toplanmış olursak anlamlı bir toplantı yapmış olacağız. Yine dünyamızın, bölgemizin, toplum ve cemaatlerimizin zor günler geçirdiği şu günlerde onların gerçek sorunlarıyla yüz yüze gelmek için toplanmış olursak bölgemize ve bütün insanlık barışına bir katkı sağlamış olacağız.

Saygıdeğer dinî liderler,

Bizler geçmişten bugüne kadar aynı medeniyet havzasında var olmuş toplulukların mensuplarıyız. Modern zamanlara kadar barış içinde bu coğrafyayı birlikte imar ederek aynı atmosferi soluyup bu toprakları kendimiz için dârü's-selâm yaptık. Yani barışın yurdu. Evet, bu topraklar binlerce yıl barışın ve esenliğin diyarı oldu. Dünyanın hiçbir yerinde olmadığı kadar çok dinli, çok kültürlü ve çok uluslu toplumlara mesken oldu ve bu ruh her zaman bölgemizde yaşadı.

Bağdat, İstanbul, Şam, Marakeş, Beyrut, Kahire, Kudüs, Kurtuba'nın kuruluşlarında, daha ilk planlamalarında her zaman camiler, kiliseler ve havralar oldu. Bu şehirler, bu mabetleri dolduran inananların varlığı ve birlikte yaşaması, hayata katkı vermesi, birlikte gülüp birlikte ağlaması ile dünyanın başka bölgelerindeki şehirlerden farklı oldular.

Hiç şüphesiz bizim zihinsel algımıza göre İslam medeniyetinin inşası sadece Müslümanların beşeri tecrübesini yansıtmaz. Bu tecrübe, bütün bu coğrafyalardaki dinî, mezhebî ve etnik tüm unsurların birlikteliklerinin bir sonucudur. Bu bölgede çok farklı tezahür eden dinî ve mezhebî unsurlar modern zamanlara kadar asla kitlesel bir çatışmanın ve birbirini ötekileştirmenin konusu olmadığı gibi, medeniyetin inşası için dayanışma içinde olmuşlardır.

Ne yazık ki modern zamanlarda, temelinde insanları, iradeleri dışında sahip oldukları özelliklerden dolayı kınamak, ayıplamak, aşağılamak ya da aksine yüceltmek, kendisi gibi olmayanları ya da kendisine benzemeyenleri ötekileştirmek düşüncesinin yattığı ırkçılık, çeşitlenerek artmış, bütün insanlığın huzurunu, birlik ve beraberliğini bozan, parçalanma ve bölünmelere, zulüm ve sömürüye neden olan bir hastalık halini almıştır. İrkçılık davası, insanlığın başına gelen öylesine kötü bir felakettir ki bu dava, başka ırkın da aynı davayı gütmesine yol açmakta ve neticede önü alınamayan çatışmalar kaçınılmaz hâle gelmektedir. Geçtiğimiz yüzyılda ırkçılık davası insanlığa çok ağır bedeller ödetmiş, milyonlarca insan bu dava uğruna hayatını kaybetmiştir. Bugün insanlığın küresel ya da bölgesel ölçekte yaşadığı ötekileştirme, ayrımcılık, asimilasyon, izolasyon, entegrasyon,

yabancı düşmanlığı, İslamofobi, cinsiyetçilik, mezhepçilik, meşrepçilik, cemaatçilik, hizipçilik, ideolojik ayrımcılık gibi pek çok sorunun ırkçılık anlayışı ile yakın ilgisi bulunmaktadır.

Saygıdeğer dinî liderler,

Bugün biz toplum önderlerine, din adamlarına, dinî liderlere, aydınlara ve siyasetçilere düşen görev, entelektüel anlamda geçmişte var olan bu birlikteliğin hikmetini bugüne taşıyamayışımızın nedenlerini aramak olmalıdır. Geçmişte bu coğrafyayı dârü's-selâm yapan hikmet nedir? Bugün var olan toplumsal sorunları çözmek için sorulacak büyük soru şudur: Modern zamanlarda bu hikmetin yitirilmesinde, dinî kurumların, din adamlarının, dinî rehberlerin sorumlulukları hiç yok mudur?

Bugün özellikle Ortadoğu coğrafyasında hikmetini yitirmiş medeniyet havzasının mirasçıları olan bizler, maalesef siyasal karmaşa ile toplumsal kargaşanın getirdiği trajik sahnelere her geçen gün daha fazla şahitlik etmekteyiz. Bunda âlimlerimizin, din adamlarımızın ve dinî kurumlarımızın tarihin akışına katkı yapmak yerine, sadece tarihe tanıklık ederek olanlar karşısında seyirci kalmalarının payı yok mudur?

Artık hepimiz biliyoruz ki, Sovyet Rusya'nın yıkılmasıyla kutuplaşma arayışı medeniyetler çatışması üzerine inşa edilmeye çalışılmış ve İslam ile Batı karşı karşıya getirilerek bir çatışma alanı oluşturulmak istenmiştir. Ancak bu çatışma senaryoları ferasetli duruşların sayesinde sadece teorik çerçevede kalabilmiştir. Bu bağlamda üretilmiş İslamofobi hala Batıda bu çatışma alanının oluşması için kışkırtılsa bile, Müslümanların bu tuzağa her şeye rağmen düşmemeleri en büyük temennimizdir. Ferasetli adımlarla büyük bir tehlike yok edilmeye çalışılırken üzülenler belirtmek isterim ki, İslam medeniyet havzasında bulunan unsurlar arasında yeni bir fitne ateşi yakılarak medeniyet içi bir çatışma istenmektedir. Medeniyetler çatışmasından umduğunu bulamayanlar, medeniyet içi bir çatışmadan medet ummaya başladılar. Müslüman coğrafyasında dine, mezhebe ve etnisiteye dayalı farklılıklar derinleştirilmekte ve çatışmalar körüklenmektedir. Bir taraftan kan ve gözyaşı akarken diğer taraftan barutun kokusu bu coğrafyada yaşayan bütün farklılıkları korkuya sevk etmektedir.

Umuyor ve diliyorum ki, bu medeniyet havzasının tüm unsurları bir taraftan yitirdikleri hikmeti bulma çabasını gösterirken diğer taraftan basiretleriyle bu fitne ateşini söndüreceklerdir.

Bu toprakların altındaki doğal zenginliklere göz dikerek ayrılıkları kaşıyan aktörler bilmelidir ki, üzerinde var olan dinî, mezhebî ve etnik farklılıkların varlığı, bu toprakları bereketli kılmaktadır. Farklılıkları rahmet olarak gören bir anlayışın mensubu olanların, kendilerini bu rahmetten yoksun bırakmaları söz konusu olamaz.

Bütün ilahî dinlere göre, mazlumun da dinine bakılmaz, zalimin de dinine bakılmaz. Her nerede olursa olsun mazlum ve mağdura dini ve mezhebi sorumlaksızın kucak açılır. Ve her kim olursa olsun, dinine bakılmaksızın zalime karşı olmak, vicdan ve ahlakın gereğidir.

Zulme, sömürüye, işgale, savaşa, baskıya, menfaate, korsanlığa, silaha ve güce dayalı egemen uygarlıktan kurtularak adalete, dayanışmaya, bağımsızlığa, barışa, özgürlüğe, dostluğa, bilgeliğe, hukuka ve ahlaka dayalı evrensel değerlerin medeniyetini oluşturma gayesi hepimizin ve insanlığın vecibesi olmalıdır.

Sadece kendi taraftarlarının veya çoğunluğun inanç haklarını önceleyen ve başkaca inançları yok sayan bir anlayış değil; kim olursa olsun, az çok demeden ve herhangi bir değere tabi tutmadan herkesin inanma ve inancını dilediği gibi yaşama hakkını kutsal gören anlayış ahlaki olandır. Ötekini kendinden kabul eden, farklılıkları zenginlik olarak gören, birbirini anlamaya çalışan anlayış erdemli olandır.

Saygıdeğer dinî liderler,

İslam medeniyetinin hâkim olduğu coğrafyanın hukuk normunun temel paradigması beş temel üzerine bina edilmiştir. Mekâsıd-ı hamse olarak formüle edilen bu esaslar; dinin, aklın, malın, nesebin ve canın korunmasıdır. Bu bağlamda herkesin canı, nesebi, aklı, malı ve dini kutsaldır ve güvence altındadır. Hiç kimse dinî inancından dolayı kınanamaz ve her topluluk dinî inancını birlikte yaşama hakkına sahiptir. Her dinin kutsal kabul ettiği mabetler barış zamanında da savaş zamanında da dokunulmazdır. Farklı inanç sahipleri, tarih boyunca bu topraklarda eman içinde olmuşlar, bundan sonra da bu medeniyetin asli unsuru olarak hiçbir korkuya ve endişeye kapılmaksızın güven içinde bulunacaklardır.

Bugün insanlığın geldiği evrensel tabii hukuk çerçevesinde de farklı inançları benimseme, o inanç içerisinde farklı yol ve yorumlarla dinî hayatı anlama ve yaşama, her insanın ve topluluğun doğal ve özgür tercihi olarak kabul edilmektedir. İnsan haklarına dayalı oluşan her hukuk devletinde inançlara baskıdan, inançlar üzerinde hâkimiyet alanı oluşturmaktan bahsedilemez.

Ülkelerinde toplumsal barışı ve huzuru temin etmek isteyenler asgari olarak bu hakları teminat altına alan hukuku tesis etmelidirler. Unutulmamalıdır ki, haklar insanlara herhangi bir lütufla ve ihsanla bahşedilmez. Haklar ancak ve ancak insan haklarına dayalı hukukun varlığıyla oluşturulur.

İlahi dinlerin bütün mensuplarına seslenerek buradan bir özeleştiri yapmak istiyorum.

Mirasçısı olduğumuz peygamberler geleneği geldikleri her şiddet toplumunu merhamete dönüştürmüşken, bizler modern zamanlarda hangi öğretinin etkisinde kalarak merhamet medeniyetinin yurdu olan beldelerimizi şiddetle anılır hale getirdik? Şiddetin dili hiçbir dinin dili olamaz! Dinler bizi şiddete çağırılmaz, barışa ve esenliğe davet eder. Bugün şiddeti ve terörü enstrüman olarak kullanan hiçbir yapının İslam'dan referansını alması asla söz konusu olamaz.

Peygamberler her zaman şiddetten, sulh; fitne ve kaostan selamet; kinden af ve merhamet; düşmanlıklardan rahmet çıkardılar. Bizlere düşen o kutlu önderleri izlemek olmalıdır.

İbrahim, zulmün ve baskının tanrıları olan putları kırarken ateşe atılmayı; Musa, Firavun'un zulüm ve haksızlıklarını kendine bırakıp denize yöneldiğinde orada can vermeyi; İsa, dini özünden uzaklaştıran Ferisilerle anlaşmazlığa düştüğünde çarmıhta Rabbine kavuşmayı; Muhammed, Kureyş'in zulüm ve adaletsizlik timsali tanrılarına karşı Adil ve Merhametli olan Allah'ı anlatırken onların şiddeti altında canından geçmeyi göze almamış mıydı?

Onlar da korktular, onlar da canlarının kaygısını çektiler. Onlar da "Allah'ım, rahmetin nerede kaldı?" diyecek kadar, "Rabbim, beni neden terk ettin?" diyecek kadar sarsıldılar. Ama bütün bu zorluklar karşısında yılmadan yine de doğruyu söylemekten, hakkı anlatmaktan vazgeçmediler.

Dinî kurumlar ve din adamları son yüzyıllarda sekülerizmin etkin gücü ile zayıfladılar. Ancak güç odakları, dinî kurumların bu zayıflığında bile, onları kendi amaçları için kullanmaktan vazgeçmedi. Siyaset, dinî kurumlarımızı ve toplumlarımızı güç kavgasının bir aracı olarak görmekten geri durmadı.

Bizler, dinlerimizin gücünü, gücün yanlış emellerine vermemeliyiz. Bizler, kan ve gözyaşını, nesillerin yok olmasını engellemek için, coğrafyamızdaki zenginliklerin korunması için çaba sarf etmeliyiz. Bizler, bir damla insan kanının milyonlarca varil petrolden çok daha değerli olduğunu bütün dünyaya anlatabilmeliyiz. Birbirimizle daha çok görüşmeli, sorunlarımızı ve sorumluluklarımızı daha çok konuşmalıyız. İnsanlığın ortak barışına katkı sunabilmek için daha çok işbirliği yapmalıyız.

Biz din adamları ve dinî kurumlar modern zamanlarda toplumla iç içe olmaktan uzaklaşıp kendimizi adeta mabetlerin içine hapsettik. Bu toplumdan uzaklaşma durumu, toplumsal dinamiklerin kendilerini farklı referanslarla besleyip yeni dinî tezahürlerin oluşmasına neden olmaktadır. Hiç şüphesiz gelenekten uzak kalarak oluşan bu yeni anlayışlar, sıg ve derinliksiz yapıları oluşturmakta ve kolaylıkla şiddete savrulabilmektedir. İnsanlığın geleceği için mabetlerimizden ve kurumlarımızdan dışarı çıkarak sorumluluğumuz doğrultusunda ahlakın egemen olmasını sağlamalı ve buna göre toplumsal hayatın oluşmasına katkı sunmalıyız.

Bizler, buradan dünyaya seslenmeli ve demeliyiz ki; hiçbir siyasi mühendislik çalışması tarih boyunca yaşadığımız beraberliğimize hanel getiremez. Bu birlikteliğimizi bozma çabası üzerine yapılacak her türlü girişim ve oluşumun bizlerden destek alması mümkün olmayacağı gibi, bütün bunlar kadim dinî geleneklerimiz tarafından etkisiz hale getirilecektir.

Bizler, insanlığın vicdanına seslenmeli ve demeliyiz ki; bir tarafta çılgınca tüketimin, israfın, hızın ve hazzın yaşandığı ve mutlu azınlığın oluşturduğu bir dünya, diğer tarafta açlık sınırının, sokağa terk edilmişliğin, zulüm karşısında yurtlarını terk edenlerin, gelecek endişesi taşıyanların, bütünüyle çaresizliği yaşayan kimsesiz ve sessiz çoğunluğun oluşturduğu bir dünya var ise insanlığın vicdanı nerededir? Kuran'ın ifadesiyle "feeyne tezhebûn?" demeli ve bu gidişata karşı dur demek için durup düşünmeliyiz.

Geliniz, fitneyi savaştan beter görelim ve yeryüzünde fitnenin ortadan kalkması için ortak çaba içinde olalım. Yeniden dünyamızın barış yurdu olması için savaşın stratejisini değil, barışın kelamını yapalım ve barışın hukukunu oluşturalım. Korkularımızı yenelim, duanın ve sözün gücüne inanarak ümitvâr olalım. Geleceğin inşa edilecek dünyası bizim bu umudumuza ve niyazımıza bağlıdır.

Allah bu dünyada yapıp ettiklerimizden dolayı o gün bizlere mahcubiyet yaşatmasın ve mesuliyetini idrak ederek hesap veren zümreden eylesin.

Sözlerime burada son verirken hepinizi saygıyla selâmlıyorum.

*AGİT Parlamenter Asamblesi 22. Genel Kurulu, 29 Haziran-3 Temmuz 2013 / İstanbul

Kaynaklar:

1. Hucurât, 49/13.
2. Mâide, 5/8.
3. Hac, 22/40.
4. Enfâl, 8/25.
5. Eski Ahit, Mısır'dan Çıkış 22, 21.
6. Eski Ahit, Yasanın Tekrarı 23, 16.
7. Mezmurlar 106, 3.
8. Matta 23, 23.
9. Yeni Ahit, Matta 17-20.